

روان شناسی تحولی ۱

مدرس : میثم عزیزآبادی

اشهد ان لا اله الا الله

۳- رشد ادراک و شناخت :

بزرگترین امتیاز انسان ، استفاده از نماد ها ، تفکر ، سازماندهی و برنامه ریزی و انجام دادن حرکات پیچیده ارادی برای غلبه بر محیط است .

حواس :

نوزاد از همان ابتدا ، درمقابل نور تحریک می شود و نور را از تاریکی تشخیص می دهد . با این حال ، مدت ها طول می کشد تا **حس بینایی** تکامل یابد . در **ماه سوم** کودک نسبت به تکرار اعمال ، واکنش نشان می دهد . در **چهار و پنج ماهگی** ، کودک بین آنچه می بیند و اشیائی که در اختیار اوست ، ارتباط برقرار می کند ؛ و دست خود را برای گرفتن اشیا اطراف خود دراز می کند .

در مورد **حس شنوایی** ، تحقیقات کمتری (حداقل تا ۱ سالگی) انجام شده ؛ ولی مسلم است که لالایی های ملایم کودک را مشغول می کند و صداهای خشن او را متاثر کرده و به گریه می اندازد .

همچنین نوزاد در ابتدا مزه شوری و شیرینی را تا اندازه ای تشخیص می دهد و در روزهای اول تولد به بو حساس است و بوی شیر مادر را تشخیص می دهد .

۴- رشد عاطفی و اجتماعی :

حالات عاطفی کودک ، ابتدا به احساس آسایش و عدم آسایش محدود می شود ؛ یعنی زمانی که در امر تغذیه کودک تاخیری روی دهد یا خود را خیس کند ، برانگیخته می شود و واکنش های عاطفی در کودک مشخص می شود . از زمانی که کودک دریابد که وجود مادر برای ارضای نیازهایش ضروری است ، اولین زمینه های آگاهی از عوامل اجتماعی نیز شکل می گیرد .

در سه چهار ماهگی هیجانهای خوشایند کودک به صورت شادی ، خنده و صداهای مخصوص در مقابل محرک های مطبوع دیده می شود و اگر کودک را در آغوش بگیرند شادمان و ساکت می شود .

یک کودک **سه تا شش ماهه** در مقابل چهره مادر یا افراد غریبه و یا حتی با ماسک لبخند می زند . **در هشت ماهگی** چهره اش با دیدن افراد غریبه تغییر می کند ؛ **در اواخر سال اول زندگی** ، پاسخ عاطفی ترس (مانند ترس از جدا شدن از مادر ، ترس از صدای بلند) بتدریج از بین می رود .

اگر نیازهای کودک به موقع برطرف شود و والدین عواطف واقعی خود را به کودک نشان دهند و کودک دریابد که صمیمانه دوستش دارند و از او حمایت می کنند ، احساس امنیت ، آرامش و اطمینان می کند و **برعکس اگر توجه به کودک ناکافی ، ناپایدار یا منفی باشد ، کودک احساس ناامنی و ترس می کند .**

اولین احساس امنیت و رضایت خاطر در نتیجه **مکیدن** حاصل می شود . شیر دادن مادر ، پیوندی عمیق بین کودک و مادر بوجود می آورد و موجب رضایت خاطر مادر و احساس امنیت و رضایت کودک می شود و در رسیدن به اعتماد اساسی به کودک کمک می کند .

۵- رشد گویایی :

در دو سه هفته اول زندگی ، صداهای کودک در موارد مختلف یکسان و یکنواخت است . این صداها ، جنبه بازتابی دارد و با اراده و آگاهی انجام نمی شود ؛ ولی کم کم بین گریه کودک و وضعیت او ارتباط برقرار می شود ، به نحوی که مادر از طریق لحن گریه کودک می تواند به گرسنگی ، خواب آلودگی یا نیازهای دیگر او پی ببرد .

کودک از حدود سه ماهگی با ایجاد صدا به نحوی با محیط پیرامون خود رابطه برقرار می کند . بتدریج که کودک بزرگتر می شود و شنوایی او نیز به کمک او می آید آگاهی او از صداها بیشتر می شود . کودک در این مرحله به صدای دیگران گوش می دهد و از بازی با صداها لذت میبرد .

کودک در اواخر سال اول زندگی ، مجموعاً دو سه کلمه یاد میگیرد ؛ ولی قبل از بیان اولین کلمه ، بسیاری از حالات عاطفی ، و تغییرات چهره را درک می کند .

کودک در حدود نه ماهگی نسبت به اسم خود و کلمه های « نه » و « نکن » عکس العمل نشان می دهد و شروع به تقلید صداها می کند . صحبت کردن مادر با کودک از همان ماههای اول زندگی ، در رشد گویایی کودک و تقویت حس شنوایی بسیار موثر است و علاوه بر این چنین عملی موجبات رشد عاطفی سالم و طبیعی کودک را نیز فراهم می آورد .

بازی و اهمیت آن در دو سال اول زندگی :

در **دو سه ماه اول زندگی** ، کودک برای ارتباط با محیط ، فعالیت چشمگیری از خود نشان نمی دهد ولی در **حدود شش ماهگی** با اشیایی که در دسترس اوست ، بازی می کند . اسباب بازی ها را به دهان می برد ، آنها را تکان می دهد و از صدای آنها لذت می برد . به طور کلی کودک تا **یک سالگی** با هر وسیله ای که در اختیارش قرار گیرد ، بازی می کند .

با راه افتادن کودک ، بازیهای او نیز زنگ دیگری به خود می گیرد و کودک تحرک بیشتری داشته و به کشیدن اشیا و اسباب بازیها به دنبال خود علاقه مند است .

از طریق بازی کردن ، حواس کودک تقویت می شود بنابراین جغجه و زنگوله و اسباب بازیهای صدادار برای کودک مناسب است. اسباب بازیهای کودک باید به نحوی انتخاب شود که حواس و حرکات او را هرچه بیشتر به کار بیندازد بنابراین بهتر است از اسباب بازیهایی با رنگ های متنوع استفاده شود . همچنین اسباب بازیهایی که خود کودک بتواند آنها را بسازد و خراب کند ؛ زیرا کودک از این طریق به تواناییهای خود پی برده و از آن لذت می برد .

در **سال دوم زندگی** ، بازی مفهوم عمیق تری پیدا می کند . مثلاً ممکن است دختر بچه ای عروسک خود را در ملحفه ای بپیچد ، در دهان او غذا گذارد و او را بخواباند . **اسباب بازیها در این سن باید معنی دار باشند** . مثل توپ ، عروسک ، مکعب های بازی ، انواع حیوانات و ..

تفاوت های فردی کودکان :

۱- **شکل ظاهر بدن :** بعضی از نوزادان ساختمان بدنی بلند و لاغر دارند ؛ بعضی چاق و کوتاه قامتند ؛ بعضی صورت های کوچک و بعضی صورت های کشیده و بزرگ دارند .. مقدار موی سر و اندازه و رنگ پوست نیز در نوزادان فرق می کند .

۲- **فعالیت :** بعضی از نوزادان از همان ابتدا بسیار فعال و پرجنب و جوش و مرتب دست و پا می زنند در حالیکه بعضی از آنها تقلا و تلاش چندانی ندارند . می توان گفت که رشد بعدی کودک ، تحت تاثیر میزان فعالیت او قرار می گیرد . برای مثال ، کودکی که بسیار پرانرژی و فعال است و در نتیجه ، امکان سرزنش و تنبیه پدر و مادر برای او بیشتر است ؛ و یا پدری که خود پرجنب و جوش و فعال است از کودک بی حال و حوصله دل خوشی نخواهند داشت .

۳- حساسیت و تحریک پذیری : بعضی از نوزادان از همان ابتدای تولد بسیار حساس هستند و به آسانی برآشفته شده ، گریه می کنند ؛ با مختصر صدایی از خواب بیدار می شوند و کوچکترین محرکی مانند نور ، گرسنگی و.. آنها را عذاب می دهد ؛ در حالیکه بعضی کودکان بسیار مقاوم هستند و در مقابل تحریکات حسی ، حساسیت زیادی نشان نمی دهند . یکی از دلایل تحریک پذیری می تواند زودرسی رشد ذهنی باشد ؛ یعنی کودک متوجه موقعیت غیرطبیعی می شود ، اما نمی تواند آن را درک کند یا نسبت به آن واکنش نشان دهد .

۴- شدت واکنش : بعضی کودکان نسبت به محرکهای طبیعی واکنش شدیدتری نشان می دهند . این تفاوت مخصوصا در گریه کردن کودکان یا خندیدن آنها بخوبی مشهود است . گریه این کودکان معمولا با داد و فریاد و زاری و خنده آنها با قهقهه و صدای بلند همراه است .

۵- دامنه توجه : بعضی کودکان ساعتها با یک اسباب بازی یا مسئله سرگرم می شوند ، در حالیکه گروهی دیگر ، براحتی توجهشان از چیزی به چیز دیگر جلب می شود و به اصطلاح ، از شاخه ای به شاخه دیگر می پرند و دوست ندارند مدتی طولانی با یک اسباب بازی مشغول باشند .

۶- نظم طبیعی و سازگاری با محیط : بسیاری از کودکان بسرعت و براحتی با شرایط محیط سازگار می شوند ؛ در حالیکه بعضی دیگر با کوچکترین تغییر در محیط آزرده می شوند و مدتها طول می کشد تا خود را با محیط تازه سازگار کنند .